

T.C. SANAYİ VE
TEKNOLOJİ BAKANLIĞI

GENÇ
İSTİHDAMI
KALKINMA
AJANSLARI
2022-2023
TEMASI

ORAN Orta Anadolu
Kalkınma Ajansı
Central Anatolia Development Agency

2023 YILI ÜRETEN ŞEHİRLER TEMATİK TEKNİK DESTEK PROGRAMI

KAYSERİ
SİVAS
YOZGAT

KALKINMA AJANSLARI
GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

ORAN Orta Anadolu
Kalkınma Ajansı
Central Anatolia Development Agency

T.C.

ORTA ANADOLU KALKINMA AJANSI

2023 YILI ÜRETEEN ŞEHİRLER

TEMATİK TEKNİK DESTEK PROGRAMI

BAŞVURU REHBERİ

REFERANS NO: TR72/23/ÜŞTD

PROGRAM KAPANIŞ TARİHİ

15 Aralık 2023 Saat 23:00 (KAYS ortamında)

(Taahhütname Son Teslim Tarihi – 22 Aralık 2023 Saat 17:30)

2023 YILI ÜRETEEN ŞEHİRLER TEMATİK TEKNİK DESTEK PROGRAMINA İLİŞKİN BAZI ÖNEMLİ HUSUSLAR

- Başvuru sahipleri, projelerinin başarılı olması durumunda uygulama sürecinde bütün koruyucu tedbirleri almayı ve uygulamayı kabul ve taahhüt eder. Projenin uygulanması sırasında ortaya çıkabilecek olan problemlerden Ajans sorumlu değildir.
- **2023 Yılı Üreten Şehirler Tematik Teknik Destek Programı başvuruları, "Kalkınma Ajansları Yönetim Sistemi (KAYS)" (<https://kaysuygulama.sanayi.gov.tr/Kays/KaysIstemci/giris.jsp>) üzerinden çevrimiçi olarak yapılmalıdır.**
- **2023 Yılı Üreten Şehirler Tematik Teknik Destek Programı'na**
Kayseri ili imalat sanayinde faaliyet gösteren,
KOBİ statüsünde,
Kar amacı güden tüzel kişilikler başvurabilir.
- Başvuru sahiplerinin tüm program boyunca 1 adet başvuru hakkı vardır.
- Bu programa sadece danışmanlık desteği için başvurulabilir.
- Ajans'ın bir başvuruyu reddetme ya da destek vermeme kararı nihaidir.

Başvuru Dönemleri

Dönem	KAYS ortamında Online Başvuru Tarihleri	Taahhütname Teslim Son Tarih/Saati
Mayıs – Haziran 2023	2 Mayıs – 23 Haziran 2023	23 Haziran 2023, saat 17:00
Temmuz – Ağustos 2023	3 Temmuz – 31 Ağustos 2023	31 Ağustos 2023, saat 17:30
Eylül – Ekim 2023	1 Eylül – 31 Ekim 2023	31 Ekim 2023, saat 17:30
Kasım – Aralık 2023	1 Kasım – 15 Aralık 2023, saat 23:00	22 Aralık 2023, saat 17:30

PROGRAM KÜNYESİ

PROGRAMIN ADI	2023 YILI ÜRETEEN ŞEHİRLER TEMATİK TEKNİK DESTEK PROGRAMI	
REFERANS NO	TR72/23/ÜŞTD	
PROGRAMIN AMACI	<p>Kayseri imalat sanayinde firmaların temiz üretim, sera gazı emisyonu, karbon ayak izi, su ayak izi etütlerinin yapılarak yeşil dönüşüm kapsamında mevcut durumlarının tespit edilmesi, sorun ve ihtiyaçlarının belirlenmesi, bu konuda gerekli stratejilerin oluşturulması ve bu kapsamda firmaların belirli bir olgunluk seviyesine gelmelerini sağlamaktır. Bu çerçevede;</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kayseri ili imalat sanayi firmalarının Avrupa Yeşil Mutabakatı uyum sürecinin hızlandırılması, • Kayseri ilinde Avrupa Yeşil Mutabakatı, karbon/su ayak izi ve sürdürülebilirlik konularında yetiştirilmiş işgücünün artırılması, • Kayseri ilinde imalat sanayi firmalarının Avrupa Yeşil Mutabakatı, karbon/su ayak izi ve sürdürülebilirlik farkındalığının artırılması hedeflenmektedir.	
PROGRAM KAPSAMINDA DESTEKLENECEK HİZMET TÜRÜ	Kayseri imalat sanayinde firmaların temiz üretim, sera gazı emisyonu, karbon ayak izi, su ayak izi etütlerinin yapılarak yeşil dönüşüm kapsamında mevcut durumlarının tespit edilmesi ve gerekli stratejilerin oluşturulmasına yönelik danışmanlık hizmetidir.	
TOPLAM BÜTÇE	4.000.000 TL	
DESTEK MİKTARI	AJANS DESTEK ORANI	AJANS AZAMİ DESTEK MİKTARI
	%100	200.000 TL (KDV Dâhil)
DANIŞMANLIK HİZMETİ AZAMİ UYGULAMA SÜRESİ	12 Ay	
UYGUN BAŞVURU SAHİPLERİ	Kayseri ilinde imalat yapan KOBİ statüsündeki şirketler	

İÇİNDEKİLER

1.	ÜRETEEN ŞEHİRLER TEMATİK TEKNİK DESTEK PROGRAMI.....	1
1.1.	Giriş.....	1
1.2.	Programın Gerekçelendirmesi.....	2
1.3.	Programın Amacı ve Öncelikleri.....	6
1.3.1.	Program Amacı.....	6
1.3.2.	Program Kapsamında Desteklenecek Hizmet Türü.....	6
1.4.	ORAN Tarafından Sağlanacak Mali Kaynak.....	8
2.	PROGRAMA İLİŞKİN KURALLAR.....	9
2.1.	Uygunluk Kriterleri.....	10
2.1.1.	Başvuru Sahiplerinin Uygunluğu: Kimler Başvurabilir?.....	10
2.1.2.	Ortaklıklar ve Ortakların Uygunluğu.....	12
2.1.3.	İştirakçilerin Uygunluğu.....	12
2.1.4.	Proje Faaliyetlerinin Uygunluğu.....	13
2.1.5.	Maliyetlerin Uygunluğu: Destekten Karşılanabilecek Maliyetler.....	13
2.2.	Başvuru Şekli ve Yapılacak İşlemler.....	14
2.2.1.	Proje Başvurusu ve Destekleyici Belgeler.....	14
2.2.2.	Başvurular Nereye ve Nasıl Yapılacaktır?.....	16
2.2.3.	Başvuruların Alınması İçin Son Tarih.....	18
2.2.4.	Daha Fazla Bilgi Almak İçin.....	19
3.	BAŞVURULARIN DEĞERLENDİRİLMESİ VE SEÇİLMESİ.....	19
3.1.	Program Performans Göstergeleri.....	21
3.1.1.	Programın Genel Performans Göstergeleri.....	21
3.1.2.	Proje Bazlı Performans Göstergeleri.....	21
3.2.	Değerlendirme Sonucunun Bildirilmesi.....	22
3.2.1.	Bildirim İçeriği.....	22
3.2.2.	Sözleşme İmzalanması ve Uygulama Koşulları.....	22

1. ÜRETEEN ŞEHİRLER TEMATİK TEKNİK DESTEK PROGRAMI

1.1. Giriş

Kayseri, Sivas ve Yozgat illerini kapsayan Orta Anadolu Kalkınma Ajansı (ORAN) 25.01.2006 tarih ve 5449 sayılı Kalkınma Ajanslarının Hizmetlerine ilişkin kanuna dayanılarak T.C. Başbakanlık Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarlığının koordinasyonunda, 25.07.2009 tarihli Resmi Gazete'de yayımlanan 2009/15236 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile kurulmuştur. Son olarak Bakanlıklara Bağlı, İlgili, İlişkili Kurum ve Kuruluşlar ile Kurum ve Kuruluşların Teşkilatı Hakkındaki 4 Numaralı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi ile ORAN, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı Kalkınma Ajansları Genel Müdürlüğü bünyesinde faaliyetlerine devam etmektedir.

TR72 Bölgesi 2014-2023 Bölge Planı'nda bölgenin vizyonu "Ulusal ve uluslararası düzeyde rekabet edebilir, beşeri ve sosyal sermayesi gelişmiş, potansiyellerini değere dönüştürmüş, kent ve sosyal altyapısını geliştirerek yaşam kalitesini arttırmış, ulaşılabilir Orta Anadolu" olarak tanımlanmış, bu doğrultuda amaç, hedef ve stratejiler belirlenmiştir.

Kalkınma Ajansları bölgesel kalkınmanın hızlandırılması amacıyla, 14 Mart 2021 tarih ve 31068 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan Kalkınma Ajansları Proje ve Faaliyet Destekleme Yönetmeliği, Destek Yönetim Kılavuzu ve ilgili başvuru rehberlerinde belirlenen hususları göz önünde bulundurarak, bölge aktörlerine mali ve teknik destek sağlayabilmektedir.

Orta Anadolu Kalkınma Ajansı'nın hazırladığı, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı tarafından onaylanan 2022 Yılı Çalışma Programı'nda İmalat Sanayinde Kurumsallaşma ve Katma Değerli Üretimin Geliştirilmesi Sonuç Odaklı Programı özel amaçları ile eş güdümlü, sonuç odaklı program sonuç ve çıktı göstergelerine hizmet eden destekler verilmesi öngörülmüştür. T.C. Ticaret Bakanlığı tarafından 2021 yılında yayınlanan "Yeşil Muatabakat Eylem Planı" belgesinin uygulama takvimindeki "2.8. Bölgesel düzeyde kaynak verimliliği çalışmaları" hedefinde "26 Düzey 2 Bölgesinde kurulu Kalkınma Ajansları tarafından bölgelerde yeşil ve döngüsel ekonomiye geçişi sağlamak amacıyla kaynak verimliliği çalışmaları yürütülmesi" eylemi tanımlanmıştır.

Bu kapsamda, Ajans tarafından uygulanacak "2023 Yılı Üreten Şehirler Tematik Teknik Destek Programı" Bakanlıklara Bağlı, ilgili, ilişkili Kurum ve Kuruluşlar ile Diğer Kurum ve Kuruluşların Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi, Kalkınma Ajansları Proje ve Faaliyet Destekleme Yönetmeliği, Destek Yönetim Kılavuzu ve TR72 Bölgesi 2014-2023 Bölge Planı esas alınarak hazırlanmıştır.

ORAN, 2023 Yılı Üreten Şehirler Tematik Teknik Destek Programı'nın sözleşme makamıdır ve programın uygulanması, talep edilen desteklerin değerlendirilmesi ve başarılı bulunanların izlenmesinden sorumludur.

1.2. Programın Gerekçelendirmesi

Kayseri, Adana, Antalya, Balıkesir, Denizli, Eskişehir, Gaziantep, Kahramanmaraş, Konya, Manisa, Mersin, Sakarya ve Tekirdağ illerinde uygulanmakta olan Üreten Şehirler Programının hedefi, sanayinin ülke genelinde dengeli gelişimi ve büyüme odaklarının uluslararası alanda rekabetçi bir üretim yapısına kavuşması için, işletmelerin küresel üretim sistemlerine entegrasyonun güçlendirilmesi, şehirlerin uluslararası erişebilirliğinin ve kentsel yaşam kalitesinin yükseltilmesi, sanayi, teknoloji ve yenilik altyapıları ile beşeri sermaye ve kurumsal kapasitelerinin geliştirilmesidir.

Program kapsamında Bölgesel Gelişme Ulusal Stratejisi'nin (2014-2023) büyüme odakları için öngörülen amaçlar çerçevesinde aşağıda belirtilen öncelik alanlarında destek sağlanmaktadır:

- İşletmelerin uluslararası piyasalarda rekabet güçlerinin artırılması
- İşletmelerin münferiden veya ortak Ar-Ge ve yenilik kapasitesini geliştirici, markalaşmayı kolaylaştırıcı girişimlerinin desteklenmesi, finansman kaynaklarına erişiminin kolaylaştırılması ve küresel üretim sistemlerine entegrasyonunun güçlendirilmesi
- Öne çıkan sektörlerde temiz üretime geçişin desteklenmesi
- Sanayi ve yenilik altyapısının geliştirilmesi
- Beşeri sermayenin ve kurumsal kapasitenin güçlendirilmesi

Üreten Şehirler Programı kapsamında uygulanabilecek destek mekanizmalarından bir tanesi de "tematik teknik destek" programıdır. Tematik teknik desteğin amacı, özel sektör kurumlarının kapasitesinin geliştirilmesi, kurumsallaşması, sürdürülebilirliği ve verimliliğinin artırılması amacıyla, eğitim, danışmanlık, mentörlük faaliyetlerini içeren yönetim danışmanlığı hizmetleri konusunda teknik destek sağlamaktır.

Yukarıda belirtilen amaçlar çerçevesinde Kayseri ili için yeşil dönüşüm, temiz üretim temaları üzerine tematik teknik destek programının uygulanması kararlaştırılmıştır.

BM tarafından yayınlanan, Türkiye'nin de dahil olduğu Birleşmiş Milletler'in 193 üye ülkesinin oybirliği ile 2015 yılında yürürlüğe giren "2030 Sürdürülebilir Kalkınma" hedeflerinin bir yansıması olarak Avrupa Birliği Komisyonu tarafından 2019 sonunda Avrupa Yeşil Mutabakatı (AYM) yayınlanmıştır. AYM ile AB, 2030 yılına yönelik sera gazı emisyon azaltımını en az %55 oranına yükseltmeyi ve Avrupa'nın 2050 yılına kadar dünyanın ilk iklim-nötr kıtasına dönüştürülmesi hedefini ortaya koymuştur.

Bu hedeflerin yasal çerçevesini oluşturan **İklim Yasası**, 2021 yılında yayımlanmıştır. Bununla birlikte söz konusu hedefler yasal statü kazanmış ve belirlenen somut hedeflere ulaşılması kapsamında AB'ye ulusal düzeyde gerekli adımları atma yükümlülüğü getirilmiştir. Avrupa İklim Kanunu ile yasalaşan hedeflere ulaşmak amacıyla Avrupa Komisyonu tarafından 14 Temmuz 2021 tarihinde bir dizi yasal düzenleme içeren "**Fit for 55**" **Yeşil Paket** taslağı sunulmuştur.

“Fit for 55”in yasalaşması, uluslararası ticaret için çok önemli sonuçlar doğuracaktır. Nitekim anılan paket, mevcut AB Emisyon Ticareti Sisteminin (ETS) sıkılaştırılarak deniz ve kara ulaştırmasına yansıtılması, sınırda karbon düzenlemesi, yenilenebilir enerji kullanımının artırılması, daha fazla enerji verimliliği, düşük emisyonlu ulaşım ve bunları destekleyecek altyapı ve yakıtların daha hızlı kullanıma sunulması, bu kapsamda motorlu araçlarda fosil yakıt kullanıma 2035 itibarıyla son verilmesi, vergilendirme politikalarının AYM hedefleriyle uyumlu hale getirilmesi ve benzeri birçok önemi içermektedir.

Birbiri ile bağlantılı ve birbirlerini tamamlayan politika tedbirleri içeren teklifler aşağıda özetlenmektedir:

- Mevcut **Emisyon Ticaret Sistemi (ETS)**'nin sıkılaştırılması, yeni sektörlere genişletilmesi, havacılık sektöründeki serbest tahsisatlarına kademeli olarak sona erdirilmesi ve emisyonun azaltılmasında istenen seviyede artış sağlanamayan karayolu taşımacılığı ile binalar için yeni bir ETS tesis edilmesi öngörülmektedir.

- **“Çaba Paylaşımı Yönetmeliği”** ile; binalar, karayolu ve ulusal denizyolu taşımacılığı, tarım, atık ve küçük sanayiler için her bir Üye Ülkeye güçlendirilmiş emisyon azaltım hedefleri tayin edilmektedir.

Söz konusu hedefler, her bir üye ülkenin farklı kapasiteleri göz önünde bulundurularak kişi başına düşen GSYİH gözetilerek belirlenmiştir.

- **“Arazi Kullanımı, Ormancılık ve Tarım”** tüzük teklifi ile doğal yutaklar yoluyla 2030 yılına kadar 310 milyon ton emisyonla eşdeğer oranda karbon azaltımı hedefi ortaya konmuştur.

- **“Yenilenebilir Enerji Direktifi”** ile 2030 yılında enerjinin %40'ünün yenilenebilir kaynaklardan sağlanması hedefi belirlenmiştir. Ayrıca, biyoenerji kullanımında sürdürülebilirlik kriteri güçlendirilmiş ve Üye Ülkelere biyoenerjiyi teşvik mekanizması geliştirmesi yükümlülüğü verilmiştir.

- **“Otomobiller ve Kamyonetler için CO₂ Emisyon Standartlarını Belirleyen Yönetmelik**'te değişiklik yapmayı amaçlayan taslak yönetmelik ile, otomobil ve kamyonetler için emisyon standartlarının güçlendirilmesi ve yeni araçların karbon salınımı 2030 yılında %55, 2035 yılında %100 oranında azaltılması hedeflenmektedir. Böylece, 2035 yılı itibarıyla tüm araçların “sıfır-emisyonlu araç” olarak kaydedilmesi temin edilecektir. **“Alternatif Yakıtlar Altyapı Tüzüğü”** nün revize edilmesi ile, sıfır emisyonlu araçların ihtiyaç duyacağı araç şarj kapasitesinin sağlanması amaçlanmaktadır.

- **“ReFuelEU Havacılık”** ve **“FuelEU Denizcilik”** girişimleri ile, havayolu ve denizyolu taşımacılığında kullanılan temiz yakıt miktarının artırılması hedeflenmektedir.

- “Enerji Vergilendirmesi Direktifi” nin yenilenmesi ile, enerji ürünlerinin vergilendirilmesinin AB’nin enerji ve iklim politikaları ile uyumlu hale getirilmesi ve temiz teknolojilerin desteklenmesi öngörülmektedir.

- Paket kapsamında son olarak “Sınırdaki Karbon Düzenleme Mekanizması (SKDM)” teklifi açıklanmıştır. “Fit for 55” paket taslağı kapsamında yer alan düzenlemeler arasında, özellikle ihracat yapan firmalar tarafından yakından takip edilen ve geleceğe dönük AB ihracatını şekillendirecek olan en önemli düzenleme sınırdaki karbon düzenleme mekanizmasıdır. AB, öngörülen politika değişikliklerinin Avrupa sanayisi üzerinde yaratacağı maliyet karşısında Avrupa’nın rekabetçiliğinin korunabilmesi ve üretim ile yatırımların, emisyon azaltım hedefi AB’den az olan ülkelere kaymasının (karbon kaçığının) önlenmesi için SKDM’yi hayata geçirmeyi planlamaktadır.

Temel hedefi, seçili sektörler için ithalat fiyatının, eşyanın karbon içeriği dikkate alınarak belirlenmesi olan SKDM’ye ilişkin teklif Avrupa Komisyonu tarafından 14 Temmuz 2021 tarihinde açıklanmıştır. SKDM Tüzüğü 1 Ekim 2023 tarihinde raporlama yükümlülüğü ile sınırlı olarak uygulamaya girecektir. Bu kapsamda, 1 Ekim 2023-31 Aralık 2025 tarihleri arasında, mali yükümlülük doğmayacak bir geçiş dönemi söz konusu olacaktır.

Söz konusu düzenleme özetle;

- SKDM ilk etapta demir-çelik, alüminyum, çimento, gübre, elektrik ve hidrojen sektörlerini kapsamaktadır.
- 2023-2025 yılları geçiş dönemi olacak ve bu aşamada bu ürünleri ithal eden AB menşeli ithalatçıları, emisyonlar nedeniyle, herhangi bir ödeme yapmayacak, sadece ithal edilen ürünlerde bulunan emisyonları bildireceklerdir.
- 2026 yılında başlayacak uygulama döneminde ise, AB ithalatçılarının ulusal makamlara kayıt yaptırarak ürünlerde bulunan emisyonlara karşılık gelen sertifikalar satın almaları gerekecektir. Sertifikaların maliyeti, haftalık Emisyon Ticareti Sistemi (ETS) fiyatlarına dayalı olarak €/ton CO₂ için hesaplanacaktır.
- SKDM ile ilgili detaylı bilgiye <https://ticaret.gov.tr/dis-iliskiler/yesil-mutabakat/ab-sinirda-karbon-duzenleme-mekanizmasi> sayfasından erişilebilmektedir.

Sistem her ne kadar yukarıda verilen ilk 5 sektörle başlatılmış olsa da AB temsilcilerinden gelen geri bildirimler ışığında yakın zamanda tekstil, seramik, plastik, mobilya, elektrikli teçhizat, fabrikasyon metal ürünler gibi pek çok sektörün de hızlıca bu sisteme dâhil edilmesinin planlandığı anlaşılmaktadır.

Bununla beraber Amerika Birleşik Devletleri ve Uzak Doğu Ülkeleri kapsamında da AYM benzeri mekanizmalar üzerinde çalışıldığı ve emisyon azaltımı için 2030 yılına kadar onların da benzer mekanizmaları devreye alacakları değerlendirilmektedir.

Dünyada ve Avrupa'da yaşanan tüm bu gelişmelere paralel olarak 2020 yılında Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığı, Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, Dışişleri Bakanlığı, Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı, Hazine ve Maliye Bakanlığı, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, Tarım ve Orman Bakanlığı ve Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığı'nın katılımıyla Bakan Yardımcısı düzeyinde bir Çalışma Grubu oluşturulmuştur. 2021 yılında ise Yeşil Mutabakat Eylem Planı açıklanmış, bunun devamında Ticaret Bakanlığı tarafından Yeşil Mutabakat Eylem Planı detayları açıklanmıştır.

Türkiye ekonomisi ve sanayisinin yeşil dönüşümü; kapsayıcı ve sürdürülebilir bir büyümenin tesis edilmesinin yanı sıra, ülkemizin AB başta olmak üzere, üçüncü ülkelere ihracatında rekabetçiliğinin korunması ve güçlendirilmesi için elzem görülmektedir. Bu alanda atılacak adımlar aynı zamanda ülkemizin küresel değer zincirlerine entegrasyonunun geliştirilmesi ve uluslararası yatırımlardan alacağı payın artırılması bakımından da önem teşkil etmektedir. Bu amaçla, AB başta olmak üzere hayata geçirilmesi hedeflenen politika değişikliklerinin, ülkemiz dış ticareti ile bağlantılı bir şekilde sanayi, tarım, enerji ve ulaştırma politikaları üzerindeki etkilerinin bütünsel olarak ele alınması ve ülkemizin Gümrük Birliği ilişkisi dikkate alınarak adımların atılması önem arz etmektedir.

Orta Anadolu Kalkınma Ajansı **TR72 Bölgesi 2014-2023 Bölge Planı** öncelik alanları arasında;

1- Sürdürülebilir Çevre ve Enerji Eksenine

4- Temiz Üretim ve Çevresel Atık Yönetimi Uygulamalarının Yaygınlaştırılması

6- Enerji Altyapısının İyileştirilmesi

bölgeleri bulunmaktadır.

Orta Anadolu Kalkınma Ajansı tarafından uygulanmakta olan İmalat Sanayinde Kurumsallaşma ve Katma Değerli Üretim Geliştirilmesi Sonuç Odaklı Programı'nın (İmalat SOP) amacı; TR72 Bölgesi imalat sanayindeki firmaların tasarım kalitesinin yükseltilmesi, süreç verimliliğinin ve kurumsallaşmalarının sağlanması ve katma değerli üretimin yaygınlaştırılması yoluyla bölgesel rekabet edebilirliğin artırılmasıdır. Aynı zamanda bölge imalat sanayindeki KOBİ'lerde dijital teknolojilerin kullanımının yaygınlaştırılması da hedeflenmektedir.

İmalat SOP'nın yukarıdaki amaç çerçevesinde oluşan özel amaçları ise şöyledir:

Özel Amaç 1: İmalat sanayiindeki tasarım ekosisteminin geliştirilmesi

Özel Amaç 2: İmalat sanayiindeki süreç ve kaynak verimliliğinin artırılması

Özel Amaç 3: İmalat sanayiindeki firmaların kurumsallaşma düzeylerinin artırılması

Özel Amaç 4: Sanayide dijital dönüşümün sağlanması ve pazarlama araçlarının çeşitlendirilmesi

Özel Amaç 5: TR72 Bölgesi imalat sanayinin teknoloji düzeyinin yükseltilmesi, orta-yüksek ve yüksek teknoloji ürün üretiminin artırılması

Üreten Şehirler Programı'nın öncelikleri, Avrupa Yeşil Mutabakatı ve TR72 imalat sanayine getireceği yükümlülükler, TR72 Bölge Planı ve İmalat Sanayinde Kurumsallaşma ve Katma Değerli Üretim Geliştirilmesi Sonuç Odaklı Programı'ndaki tüm hususlar dikkate alındığında; Üreten Şehirler Programı kapsamında olan Kayseri ili imalat sanayi için bu tematik teknik destek programının yürütülmesi gerekliliği hasil olmuştur.

1.3. Programın Amacı ve Öncelikleri

1.3.1. Program Amacı

TR72 imalat sanayinde firmaların temiz üretim, sera gazı emisyonu, karbon ayak izi, su ayak izi etütlerinin yapılarak yeşil dönüşüm kapsamında mevcut durumlarının tespit edilmesi, sorun ve ihtiyaçlarının belirlenmesi, bu konuda gerekli stratejilerin oluşturulması ve bu kapsamda firmaların belirli bir olgunluk seviyesine gelmelerini sağlamaktır. Bu çerçevede;

- Kayseri ili imalat sanayi firmalarının Avrupa Yeşil Mutabakatı uyum sürecinin hızlandırılması,
- Kayseri ilinde Avrupa Yeşil Mutabakatı, karbon/su ayak izi ve sürdürülebilirlik konularında yetiştirilmiş işgücünün artırılması,
- Kayseri ilinde imalat sanayi firmalarının Avrupa Yeşil Mutabakatı, karbon/su ayak izi ve sürdürülebilirlik farkındalığının artırılması hedeflenmektedir.

1.3.2. Program Kapsamında Desteklenecek Hizmet Türü

Kayseri İmalat sanayinde firmaların temiz üretim, sera gazı emisyonu, karbon ayak izi, su ayak izi etütlerinin yapılarak yeşil dönüşüm kapsamında mevcut durumlarının tespit edilmesi ve gerekli stratejilerin oluşturulmasına yönelik danışmanlık hizmeti desteklenecektir.

Danışmanlık Hizmeti Kapsamı

Danışmanlık desteğinden sadece uygun başvuru sahibi KOBİ'ler yararlanabilir. Danışmanlık hizmetinde, yararlanıcının proje başvurusunda belirttiği konu/sorun hakkında uygulama yapılmalıdır.

Danışmanlık hizmetinin kapsamı, EK E5 olarak sunulan teknik şartnamede detaylı olarak anlatılmalıdır. Teknik şartname; mevcut durum analizi, danışmanlığa konu olan sorunun/ihtiyacın çözümüne yönelik yol haritası ve proje sonuçlarının sunumu/hayata geçirilmesi konularında net beklentileri içermelidir. Danışmanlık hizmeti sonunda, danışmanın Ajans'a ve paydaşa "Danışmanlık Raporu" sunması zorunludur. Bu rapora ilişkin teknik detaylardan da teknik şartnamede bahsedilmelidir.

Danışmanlık hizmeti verilmesinin ardından yüklenicilerin hazırlayacağı danışmanlık raporunun aşağıdaki çerçevede hazırlanması sağlanmalıdır:

DANIŞMANLIK RAPORU İÇERİĞİ

BÖLÜM 1 - İŞLETME GENEL BİLGİLERİ

1.1 Üretim Prosesleri

1.2 Üretilen Ürün Miktarları

BÖLÜM 2 - KAYNAK TÜKETİMLERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ

2.1 Enerji Tüketiminin Değerlendirilmesi

2.2 Hammadde ve Kimyasal Tüketiminin Değerlendirilmesi

2.3 Su Tüketiminin Değerlendirilmesi

BÖLÜM 3 - ATIK VE ATIKSU OLUŐUMUNUN DEĞERLENDİRİLMESİ

3.1 Katı Atık Oluőumunun Değerlendirilmesi

3.2 Atıksu Oluőumunun Değerlendirilmesi

BÖLÜM 4 - TEMİZ ÜRETİM OLANAKLARININ BELİRLENMESİ

4.1 Temiz Üretim Olanaklarının Belirlenmesi

4.2 Temiz Üretim Olanaklarının Ön Fizibilitesinin Değerlendirilmesi

BÖLÜM 5 - KARBON AYAK İZİNİN HESAPLANMASI

5.1 Tesisin Kurumsal Karbon Ayak İzinin Hesaplanması

BÖLÜM 6

6.1 Sonuç ve Değerlendirme

Danışmanlık hizmetini vermeye aday yüklenici, proje başvurusunda başvuru sahibinin ulaşmayı hedeflediği performans göstergelerini sağlamayı kabul etmiş sayılmaktadır.

- Danışmanlık / eğitim hizmet alımı Ajans tarafından yapılacaktır. Üreten Şehirler Tematik Teknik Destek Programı'nda uygun başvuru sahibi olan tüzel kişilikler (yararlanıcı) ile danışmanlık/eğitim hizmeti vermeye aday firmalar arasında (yüklenici) çıkar ilişkisi olmamalıdır.
- Başvuru sahipleri teknik destek başvurusu yapılmasındaki süreçler için, kurum/kuruluş personeli haricinde bir kaynaktan yararlanmışlarsa; bunu Ajansa bildirmelidirler.
- Teknik destek başvurusunun tüm sorumlulukları başvuru sahibi kurum/kuruluşa aittir. Başvuru sahibi, bilhassa üçüncü şahıslara karşı olası sorumluluklarının etkilerini Ajans'ın değerlendirme, sözleşme imzalama, satın alma süreçlerine yansıtamaz. Böyle bir durumun gerçekleşmesi halinde, Ajans mevzuata göre gerekli yaptırımını uygular.
- Yararlanıcının idaresi, denetimi veya sermayesi bakımından nüfuzu altında bulundurduğu gerçek ve tüzel kişiler, aynı proje kapsamında yüklenici olamazlar. Bu şarta yararlanıcının yönetim unsurlarında görevli olan kimselerin hissedarı olduğu, akrabalık bağı gibi ilişkileri olduğu tespit edilen gerçek ve tüzel kişiler de dahildir.

Danışmanlık hizmeti alınacak (proje başvuru sürecinde teklif alınırken ve Ajans hizmet alımlarında) firmada aşağıdaki temel niteliklere dikkat edilecektir:

- Talep edilen danışmanlık konusunda yetkin personele sahip olma
- Talep edilen danışmanlık konusunda daha önce iş(ler) bitirmiş olma, iş bitirme belgesi ve referans listesi sunabilme
- Danışmanlık hizmeti vermeye aday firmanın kurumsal yapısı
- Danışmanlık hizmeti vermeye aday firmanın deneyim ve bahsi geçen danışmanlık konularında teknik donanım sahibi olması
- Danışmanlık konularında fiili saha tecrübesi bulunması
- Danışmanlık konularında dünyadaki yaygın uygulamalar konusunda bilgi ve tecrübe sahibi olması

İmalat sanayinde faaliyet gösteren KOBİ'ler sadece danışmanlık için başvuru yapabilir.

1.4. ORAN Tarafından Sağlanacak Mali Kaynak

T.C. Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı'nca bu program kapsamındaki destek başvuruları için tahsis edilen toplam kaynak tutarı **4.000.000 TL**'dir. Bakanlık ve Ajans, bu kaynağı kısmen veya tamamen kullandırmama hakkını saklı tutar.

Proje Başına Destek Tutarı

2023 Yılı Üreten Şehirler Tematik Teknik Destek Programı kapsamında yararlanıcı kuruluşa **doğrudan mali destek verilmeyecektir.** Ajans bu destekleri mevcut bütçe ve personel imkânları çerçevesinde temelde kendi personeli eliyle veya zorunlu hallerde hizmet alımı yoluyla sağlayacaktır.

Teknik desteğin hizmet alımı yoluyla sağlanması durumunda; her bir projenin Ajans'a toplam maliyeti **200.000 TL**'yi (KDV dahil) aşamaz. Hizmet alımı Ajans tarafından Ajans'ın tabi olduğu esas ve usuller çerçevesinde gerçekleştirilecektir. Yüklenici; Ajans ile yaptığı hizmet sözleşmesi çerçevesinde, talep edilen hizmet kapsamını Ajans adına başvuru sahibine sağlayacaktır.

Eş Finansman

Teknik destek faaliyetlerinde yararlanıcı kuruluştan **herhangi bir nakdi katkı talep edilmez.** Ancak proje faaliyetlerinin gerçekleştirilebilmesi için gerekli çalışma materyalleri ile **eğitim, çalıştay, atölye (workshop), analiz ve saha çalışmaları gibi çalışmaların organizasyonuna ait harcamalar, gerekli yazılım ve donanımlar ve süreçte ortaya çıkabilecek diğer gereklilikler (salon kirası, eğitim materyalleri, ikram gibi) yararlanıcı tarafından sağlanır. Yüklenici tarafından verilen tekliflere de bahsi geçen ve süreçte ortaya çıkabilecek diğer gereklilikler (salon kirası, eğitim materyalleri, ikram gibi) dâhil edilemez.**

Yararlanıcı kuruluşun eğitim desteğinin gerçekleştirilmesinde sağlayacağı bu tür aynı katkıların KAYS üzerinden yapılan başvuruda belirtilmesi gerekir.

2. PROGRAMA İLİŞKİN KURALLAR

Bu bölümde; 2023 Yılı Üreten Şehirler Tematik Teknik Destek Programı çerçevesinde destek taleplerinin sunulması, seçilmesi ve uygulanması ile ilgili kurallar, "Kalkınma Ajansları Proje ve Faaliyet Destekleme Yönetmeliği"¹ ve "Destek Yönetim Kılavuzu" hükümlerine uygun olarak açıklanmaktadır. Başvuru Sahipleri başvuruda buldukları andan itibaren bu yönetmelik hükümlerini ve bu rehberde yer alan bütün hususları kabul etmiş sayılırlar.

ORAN, zorunlu hallerin ortaya çıkması halinde sürecin herhangi bir aşamasında bu destek programını iptal etme hakkını saklı tutar. Bu durumda başvuru sahipleri Ajans'tan herhangi bir hak talebinde bulunamaz.

---

¹ Yönetmelik: <http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2008/11/20081108-3.htm>
Yönetmelik Değişikliği: <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2020/03/20200314-3.htm>

Proje başvuruları, Ajans tarafından eğitim amaçlı olarak ve sahibinin ayrıca muvafakati aranmaksızın kullanılabilir. Böyle bir durumda başvuruda yer alan kişilere ait şahsi bilgiler ve mesleki sır niteliğindeki bilgiler ifşa edilmeyecektir.

Yararlanıcı kurumun söz konusu desteğin sağlanması süresince proje nedeniyle gelir elde etmesi mümkün değildir. Yararlanıcının bu hükme rağmen böyle bir gelir elde ettiğinin tespiti durumunda ilgili gelir Ajans'a aktarılır. Bu hususa yapılacak sözleşmede yer verilir.

Ajans, başvuru sırasında beyan edilen performans göstergelerinin ve hedeflerin gerçekleştirilip gerçekleştirilmediğinin takibinde bulunacaktır. Proje performans göstergelerinin gerçekleştirilemediği durumlarda Ajans, teknik destek faaliyeti kapsamında masrafların tahsili konusundaki hakkını saklı tutar.

Destek taleplerinin aynı içeriğe sahip olması durumunda, Ajans farklı başvuru sahiplerinin destek taleplerini birleştirme yoluna gidebilir.

2.1. Uygunluk Kriterleri

2.1.1. Başvuru Sahiplerinin Uygunluğu: Kimler Başvurabilir?

2023 yılı Üreten Şehirler Tematik Teknik Destek Programı kapsamında aşağıdaki kriterleri sağlayan tüzel kişilikler uygun başvuru sahibi olarak nitelendirilecektir:

- Tüzel kişiliğe haiz olmak. İmalat sanayinde Faaliyet Gösteren (En Az 1 Yıldır) Küçük ve Orta Büyüklükteki İşletme (KOBİ) Statüsünde Olmak (Bkz. Tablo 1)
- Ajans'ın faaliyet gösterdiği Kayseri ilinde meslek odalarına kayıtlı olmak. Şirket merkezinin ya da yasal şubelerinin bu ilde üretim yapması.
- Teknik destek başvuru sürecinden ve yönetiminden doğrudan sorumlu olması, aracı olarak hareket etmemesi.
- Kapasite raporuna sahip olmak. (Geçerlilik tarihi proje başvuru tarihinden sonra olmalı)
- En az 10 çalışana sahip olmak (Başvuru yaptığı tarih itibarıyla)
- Alınan danışmanlık hizmetinin sonuçlarını sürdürülebilir kılmak, danışmanlık hizmeti esnasında firmada kurulacak uygulama ekibini yönetmek için az bir yetkin çalışana sahip olmak (Bu kişilerin özgeçmişi ve mezuniyet bilgileri sunulmalıdır.)
- Hissedar yapısı itibarıyla %25'inden fazlası KOBİ üstü bir şirkete ait olmamak²

Başvuru sahipleri bu program kapsamında **1(bir)** başvuru hakkına sahiptir. Programa başvuran her bir KOBİ'nin hissedar yapısı izah edilmeli ve belgelendirilmelidir. Şayet programa başvuran bir KOBİ'de %25

---

² Kamu kurumlarının, mahalli idarelerin ve kamu kurumu niteliğindeki diğer kurumların ortaklıkları olan firmalar; imalat yapıyor olsa dahi bu programda uygun başvuru sahibi olarak kabul edilmemektedir.

veya fazlası hissesi olan bir kişinin, aynı programa başvuran başka bir KOBİ’de de %25 veya fazlası hissesi varsa; ilk başvuru yapan KOBİ’nin başvurusu kabul edilir. Diğer başvuru ön incelemede elenir.

Tablo 1. Uluslararası Standart Sanayi Sınıflamasına Göre (ISIC) İmalat Sanayi Alt Sektörleri

Faaliyet Kodu	Faaliyet Grupları
10	Gıda Ürünlerinin İmalatı
11	İçeceklerin İmalatı
12	Tütün Ürünleri İmalatı
13	Tekstil Ürünlerinin İmalatı
14	Giyim Eşyalarının İmalatı
15	Deri ve İlgili Ürünlerin İmalatı
16	Ağaç, Ağaç Ürünleri ve Mantar Ürünleri İmalatı (Mobilya Hariç); Saz, Saman ve Benzeri Malzemelerden Örülerek Yapılan Eşyaların İmalatı
17	Kâğıt ve Kâğıt Ürünlerinin İmalatı
18	Kayıtlı Medyanın Basılması ve Çoğaltılması
19	Kok Kömürü ve Rafine Edilmiş Petrol Ürünleri İmalatı
20	Kimyasalların ve Kimyasal Ürünlerin İmalatı
21	Temel Eczacılık Ürünlerinin ve Eczacığa İlişkin Malzemelerin İmalatı
22	Kauçuk ve Plastik Ürünlerin İmalatı
23	Diğer Metalik Olmayan Mineral Ürünlerin İmalatı
24	Ana Metal Sanayii
25	Fabrikasyon Metal Ürünleri İmalatı (Makine ve Teçhizat Hariç)
26	Bilgisayarların, Elektronik ve Optik Ürünlerin İmalatı
27	Elektrikli Teçhizat İmalatı
28	Başka Yerde Sınıflandırılmamış Makine ve Ekipman İmalatı
29	Motorlu Kara Taşıtı, Treyler (Römork) ve Yarı Treyler (Yarı Römork) İmalatı
30	Diğer Ulaşım Araçlarının İmalatı
31	Mobilya İmalatı
32	Diğer İmalatlar
33	Makine ve Ekipmanların Kurulumu ve Onarımı

Ayrıca;

- a) İflas etmişler veya tasfiye halinde bulunan ve bu durumları nedeniyle işleri kayyum veya vasi tarafından yürütülen, konkordato ilan ederek alacaklılar ile anlaşma yapmış, faaliyetleri askıya alınmış veya bunlarla ilgili bir kovuşturmanın konusu olanlar veya meri mevzuatta öngörülen benzer durumlarda olanlar,
- b) Kesinleşmiş yargı kararı (yani temyizi mümkün olmayan bir karar) ile mesleki faaliyete ilişkin bir suçtan mahkûm olanlar,
- c) Haklarında, görevlerini kötüye kullandıklarına dair kesinleşmiş mahkeme kararı olanlar,
- ç) Dolandırıcılık, yolsuzluk, bir suç örgütü içinde yer almak gibi suçlardan kesinleşmiş yargı kararı ile mahkûm olanlar;
- d) Herhangi bir kamu ihale prosedürüne veya diğer bir mali desteğe ilişkin yükümlülüklere uymayarak, sözleşmeyi ciddi bir şekilde ihlal ettiği tespit edilenler,
- e) Teklif çağrısına katılım koşulu olarak kalkınma ajansı tarafından talep edilen bilgi ve belgelerin temin edilmesi sırasında yanlış beyanda bulunanlar veya bu bilgi ve belgeleri zamanında ajansa sunmayanlar,
- f) Mevcut veya daha önceki teklif çağrılarının değerlendirilmesi sürecinde değerlendirme komitesini veya kalkınma ajansını etki altında bırakmaya veya gizli bilgi elde etmeye teşebbüs edenler,
- g) Teklif edilen proje dolayısıyla menfaat ilişkisi içinde olanlar.

Uygun Başvuru Sahibi olamazlar.

Yukarıda (a) ve (e)'de belirtilen durumlarda, teklif çağrısına katılma yasağı, ihlalin tespit edildiği tarihten sonraki iki yıl; (b), (c), (ç) (d) ve (f)'de belirtilen durumlarda, kararın tebliğ tarihinden itibaren dört yıl; (g)'de yazılı durum için ise süresiz olarak söz konusudur.

Proje Başvurusu Talep Formu'nda (Başvuru Sahibinin Beyanı), Başvuru Sahipleri, yukarıdaki **(a)**'dan **(g)**'ye kadar olan kategorilerin hiçbirine girmediklerine dair beyanda bulunmalıdırlar.

2.1.2. Ortaklıklar ve Ortakların Uygunluğu

2023 Yılı Üreten Şehirler Tematik Teknik Destek Programı'nda ortak kabul edilmeyecektir.

2.1.3. İştirakçilerin Uygunluğu

2023 Yılı Üreten Şehirler Tematik Teknik Destek Programı'nda iştirakçi kabul edilmeyecektir.

2.1.4. Proje Faaliyetlerinin Uygunluğu

Ajans, 2023 yılı Üreten Şehirler Tematik Teknik Destek Programı çerçevesinde sadece program önceliklerinin kapsadığı konularda Tematik Teknik Destek sağlar.

Söz konusu danışmanlığa/eğitime ilişkin hizmet sağlayıcı firma ve danışman/eğitmen seçimi Ajans tarafından yapılacaktır. Başvuru sahibi işletmenin, Ajans tarafından belirlenmiş olanın haricinde hizmet sağlayıcı firma ve danışman talep etme hakkı bulunmamaktadır.

Süre

Ajans tarafından kendi personeli veya hizmet alımı yoluyla desteklenen her bir danışmanlık projesinin uygulama süresi **12 (on iki) aydır.**

- Projede konusu hizmetin Ajans uzmanları tarafından sağlanması durumunda bu süre yararlanıcı ile sözleşme imzalanmasından itibaren başlar.
- Hizmetin satın alma ile yapılması durumunda bu süre, yüklenici ile sözleşme imzalanmasıyla başlar.

Yer

Tematik teknik destek, Ajans'ın faaliyet gösterdiği Kayseri ilinde gerçekleştirilmelidir.

Bununla birlikte tüm faaliyetler her koşulda merî mevzuata uygun olmalı ve aşağıdaki konuları **kesinlikle içermemelidir:**

- Siyasi veya etnik içerikli faaliyetler
- Hukuka, kamu düzenine, genel sağlığa ve toplumun genel ahlak anlayışına aykırı faaliyetler
- Ajans ile sözleşme imzalanmadan önce başlatılan veya aynı faaliyet için diğer kaynaklardan finanse edilen faaliyetler.

2.1.5. Maliyetlerin Uygunluğu: Destekten Karşılanaabilecek Maliyetler

Teknik destek kapsamında destek yararlanıcısına doğrudan bir ödeme yapılması söz konusu olmayıp, talep edilen destek doğrudan Ajans tarafından veya hizmet alımı yoluyla sağlanacaktır.

Teknik desteğin hizmet alımı yoluyla karşılanması halinde, sadece uzman giderleri hizmet alımı çerçevesinde Ajans tarafından karşılanır. Bu maliyetler haricinde yer alan tüm maliyetler uygun olmayan maliyetler kapsamındadır.

Teknik destek faaliyetlerinin gerçekleştirilebilmesi için gerekli çalışma materyalleri ile eğitim, çalıştay, atölye (workshop), yalın üretim analiz ve saha çalışmaları gibi çalışmaların organizasyonuna ait harcamalar, gerekli yazılım ve donanımlar ve süreçte ortaya çıkabilecek diğer gereklilikler (salon kirası,

eğitim materyalleri, ikram gibi) yararlanıcı tarafından sağlanır. Y¼klenici tarafından verilen tekliflere de bahsi ge¼en ve s¼re¼te ortaya ¼ıkabilecek diğer gereklilikler (salon kirası, eğitim materyalleri, ikram gibi) dahil edilemez. Yararlanıcı kuruluşun veya ortağının projenin ger¼ekleřtirilmesinde sağlayacağı bu t¼r aynı katkıların proje başvurusunda belirtilmesi gerekir.

2.2. Başvuru Şekli ve Yapılacak İşlemler

2.2.1. Proje Başvurusu ve Destekleyici Belgeler

Başvuru Sahiplerinin, teknik destek başvurularını Ajans internet sitesinde (www.oran.org.tr) yayınlanan "**Kalkınma Ajansları Y¼netim Sistemi (KAYS)**" üzerinden yapmaları gerekmektedir. Proje başvurusu KAYS'ta tamamlandıktan sonra "Başvuru Listesi" ekranında indirilecek **proje taahh¼tnamesinin** Ajans'a teslimi ile proje başvurusu tamamlanmaktadır. (Taahh¼tname teslim işlemleri i¼in B¼l¼m 2.2.2.'ye bakınız.)

Sistem ¼zerinden yapılmayan, başka yollarla (örneğin faks ya da elektronik posta ile) hazırlanarak g¼nderilen, e-imza ile imzalanmayan ya da e-imza ile imzalanamadığı hallerde ıslak imzalı taahh¼tnamesi başka adreslere teslim edilen başvurular reddedilecektir.

Başvuru Formu ve diğer belgeler hazırlanırken aşağıda belirtilen hususlara dikkat edilmelidir:

- KAYS ¼zerinden yapılmayan başvurular kabul edilmeyecektir.
- Başvuru Formu ve diğer belgeler T¼rk¼e doldurulmalıdır.
- Destekleyici belgeler tam olarak hazırlanmalıdır.
- Sunulan bilginin a¼ık olmaması ve bu durumun âdil bir değerlendirme yapılmasına engel teşkil etmesi durumunda, ek a¼ıklama talep edilecektir.
- Proje taahh¼tnamesi, projede EK E1'de tanımlı yetkili kişi tarafından; e-imza ile veya e-imza ile imzalanamadığı hallerde ıslak imzalı olarak imzalanabilir. Islak imza atılan ve kurum kaşe/m¼hr¼ basılan taahh¼tnamelerin Ajans'a başvuru d¼nemi bitmeden ¼nce ulaştırılması esastır. KAYS'ta proje yetkilisi olarak tanımlanan kişi ile EK E1'de yetkilendirilen kişi aynı olmalıdır.

Başvuru sırasında sistem ¼zerinden Başvuru Formuna EK olarak hazırlanacak destekleyici belgeler aşağıdaki gibidir:

TR72/23/ÜŞTD İçin Başvuru Esnasında KAYS'a Yüklenecek Destekleyici Belgeler

No	Belge	Açıklamalar
1	Resmi Kayıt Belgesi	Başvuru sahibinin Kayseri'de kurulduğunu, kayıtlı olduğunu veya faaliyet gösterdiğini kanıtlayan resmi kayıt belgesi (Sanayi ve/veya Ticaret Odası Sicil Kayıt Belgesi, Sanayi Sicil Belgesi)
2	Kapasite Raporu	Başvuru sahibinin hangi sektörde imalat yaptığını gösteren, başvuru sahibinin kayıtlı olduğu sanayi odasından alınmış güncel, başvuru tarihi itibarıyla süresi dolmamış kapasite raporu.
3	Başvuru Sahibi Yetkili Yönetim Organı Kararı (EK E1)	Başvuru sahibini temsile, ilzama ve faaliyet belgelerini imzalamaya yetkili kişi(ler)in belirlendiği, ORAN'a proje sunulmasına, sunulan projenin başarılı olması durumunda uygulanmasına ilişkin kararın alındığı yetkili yönetim organı kararı. (Karar metninde özellikle temsil ve ilzam kelimeleri yer almalıdır).
4	İmza Beyanı	Başvuru sahibini temsil ve ilzama yetkili kişi(ler)in isim(ler)inin ve imzalarının yer aldığı noter tasdikli imza sirküleri veya noter tasdikli imza beyanı .
5	Danışmanlık Hizmet Alım Teknik Şartnamesi (EK E5)	Talep edilen teknik destek için hazırlanmış teknik şartname, Danışmanlık Hizmet Alım Teknik Şartnamesi.
6	İstihdamı Kanıtlar Belge	Başvuru yapacak firmalar için; alınacak danışmanlığın sürdürülebilirliğini sağlamak için teknik personel istihdam ettiğini kanıtlar belge
7	KOBİ Beyanı	KOSGEB onaylı güncel (2022 Yılı) KOBİ Beyanı
8	Şirket Bilgileri	Firmanın hissedar yapısını, açıklamalı organizasyon şemasını gösterir belgeler
9	Tematik Teknik Destek Başvurusu Etüt Bilgi Formu (EK E6)	Başvuru sahibi firmanın yeşil dönüşüm, temiz üretim, sera gazı emisyonu, karbon ayak izi, su ayak izi ve enerji konularında mevcut durumunun anlaşılması için doldurulması gereklidir.
10	Proje Ekibi Bilgileri (EK E4)	Firmada yapılacak danışmanlık çalışmalarında aktif görev alacak kişilerin bilgilerini içeren (öz geçmişler ile birlikte) belge

KAYS üzerinden Başvuru Formu doldurulurken, "Destekleyici Belgeler" bölümünde yer alan bazı eklerin şablonları indirilerek bilgisayar ortamında doldurulduktan sonra yetkili imzalı ve kurum kaşe/mühürlü

olarak taranıp KAYS'a yüklenecektir. Eğer sunulmasında fayda görülen diğer belgeler varsa, bu belgeler de "Diğer Destekleyici Belgeler" bölümüne yüklenmelidir.

Destek almaya hak kazanan başvuru sahiplerinden sözleşme imza aşamasında KAYS üzerinden sunulmuş olan belgelerin asıllarını sunmaları istenecektir.³

DİKKAT!

- Başvuru Sahibi, proje başvurusu ile ilgili Ajans'a proforma fatura sunmayacaktır. Bununla beraber, KAYS başvurusunda "3.7. Tahmini Maliyetler" bölümünün doldurulması gereklidir. Bunun için fiyat araştırması yapılması tavsiye olunur.
- Destek almaya hak kazanan başvuruların uygulama süresi, eğer danışmanlık ajans personeli tarafından verilecekse yararlanıcı kurum ile sözleşme imzalanmasından itibaren 12(on iki) aydır ve Ajans'ın yapacağı piyasa fiyat araştırmaları, tetkikler bu süreye dâhildir. Eğer eğitim/danışmanlık hizmet alımı ile yapılacaksa yüklenici ile sözleşme imzalanmasından itibaren 12 (on iki) aydır ve Ajans'ın yapacağı piyasa fiyat araştırmaları, tetkikler bu süreye dâhil değildir.

2.2.2. Başvurular Nereye ve Nasıl Yapılacaktır?

Proje başvuruları, Kalkınma Ajansları Yönetim Sistemi (KAYS) üzerinden online olarak yapılmalıdır.

(<https://kaysuygulama.sanayi.gov.tr/Kays/Kaysistemci/giris.jsp>)

KAYS ortamında başvurunun tamamlanmasının ardından başvurular listesinde tamamlanan projenin seçilmesi ve başvuru taahhütname imza işleminin tamamlanması gerekmektedir. **Bu işlem iki şekilde yapılabilir:**

- **Taahhütnamenin e-imza ile imzalanması:** Başvurunuzu işaretlediğiniz ekranın altında "Taahhütname E-İmza/Görüntüle" butonuna basınız. Bu işlem için EK E1'de tanımlanan yetkili kişinin e-imzası ile sisteme girmeni gerekmektedir.

E-imza yapıldığında taahhütnamenin matbu olarak Ajans'a teslimi gerekmemektedir.

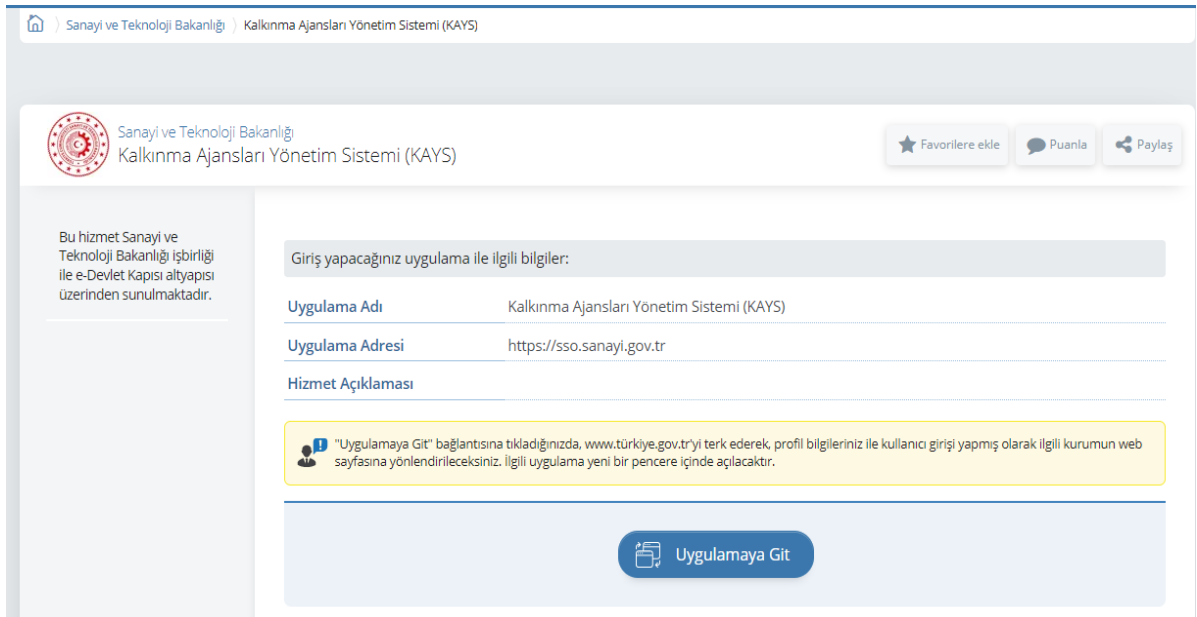
- **Islak İmzalama ve Ajansa teslim:** E-imza ile imzalanamayan taahhütname başvuru sahibi tarafından ıslak imzalı olarak, her dönemin son başvuru tarihinden önce matbu olarak, proje

³ Belgeler, noter veya belgeyi düzenleyen yetkili kurum/kuruluş tarafından tasdik edilebileceği gibi, aslı Ajans'a ibraz edilmek şartıyla "Aslı Gibidir" damgası ile Ajans tarafından da tasdik edilebilecektir.

yetkilisi imzalı ve mühürlü olarak, kapalı zarf içinde taahhütlü posta yoluyla, kargo ile veya elden Ajans Kayseri merkez ofisinde bulunan İmalat Sanayide Dönüşüm Birimi'ne ulaştırılmalıdır.

Başka yollarla (faks, elektronik posta gibi) gönderilen ya da başka adreslere teslim edilen gönderiler dikkate alınmayacaktır. Teknik Destek başvurusu yapabilmek için KAYS'a kaydolup kullanıcı adı ve şifre oluşturulması gerekmektedir.

Sisteme kayıt <https://kaysuygulama.sanayi.gov.tr> adresinden yapılmaktadır. Kalkınma Ajansları Yönetim Sistemine Ajans internet sitesinden, <https://www.turkiye.gov.tr> adresine giriş yaparak Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı uygulamaları sayfasından da erişilebilmektedir.

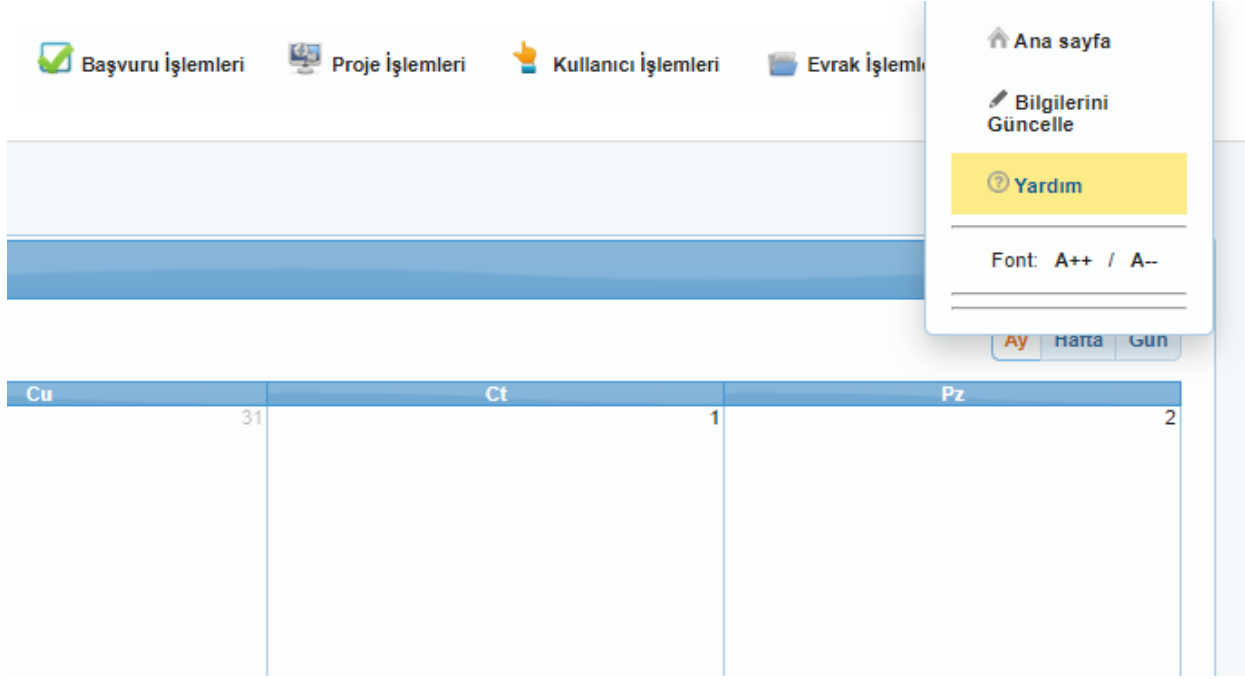

Resim 1. E-Devlet KAYS Erişim Sayfası

- KAYS kullanıcı kaydı oluşturma işlemleri için aşağıdaki linkteki doküman incelenmelidir:

https://kaysuygulama.sanayi.gov.tr/Kays/Kaysistemci/resources/yardimdokumanlari/KAYS_Kullanici_Kaydi_eDevlet_Giris_Islemleri.pdf

- KAYS'a giriş yaptıktan sonra proje başvurusu ve diğer işlemlerle alakalı olarak "Yardım" sayfasındaki dokümanlardan yararlanılabilmektedir.

Resim 2. KAYS Kullanıcı Ekranı Yardım Butonu

2.2.3. Başvuruların Alınması İçin Son Tarih

2023 Yılı Üreten Şehirler Tematik Teknik Destek Programı kapsamında proje başvuruları ikişer aylık dönemler halinde alınmaktadır. Başvurular, her bir dönemin tamamlanmasını takiben değerlendirilir. Değerlendirme sonuçları, yasal prosedürün tamamlanması ile Ajans sitesinde ilan edilir.

Dönemler itibariyle başvuruların alınması için son tarihler aşağıda belirtilmiştir. Taahhütname ıslak imzalı, matbu olarak gönderilecek ise posta veya kargo şirketine bağlı gecikmeler dikkate alınmayacaktır.

Dönem	KAYS ortamında Online Başvuru Tarihleri	Taahhütname Teslim Son Tarih/Saati
Mayıs – Haziran 2023	2 Mayıs – 23 Haziran 2023	23 Haziran 2023, saat 17:00
Temmuz – Ağustos 2023	3 Temmuz – 31 Ağustos 2023	31 Ağustos 2023, saat 17:30
Eylül – Ekim 2023	1 Eylül – 31 Ekim 2023	31 Ekim 2023, saat 17:30
Kasım – Aralık 2023	1 Kasım – 15 Aralık 2023, saat 23:00	22 Aralık 2023, saat 17:30

Başvurular **15 Aralık 2023, saat 23:00'ye** kadar Kalkınma Ajansları Yönetim Sistemi (KAYS) üzerinden yapılabilir. Başvuru sistemi **bu saat** itibariyle kapanacak ve sonrasında başvurularda herhangi bir değişiklik veya yeni proje başvuru işlemi yapılamayacaktır. Başvurusu gerçekleşen projelerin e- imzalı ya da ıslak imzalı taahhütnamelerinin **en geç 6 Eylül 2023 günü saat 17:00'e kadar Ajans'a ulaştırılmış**

olması gerekmektedir. Ajans, ıslak imzalı taahhütnamelerin son teslim tarih ve saatlerinden önce fiziki olarak Ajans Kayseri bürosunda olmasını dikkate almaktadır.

Belirtilen tarihlerden önce KAYS başvurusu tamamlanmayan, taahhütnamesi e-imza ile imzalanmayan veya e-imza ile imzalanmadığı hallerde ıslak imzalı ve matbu olarak Ajansa sunulmayan projeler değerlendirmeye alınmayacaktır.

Başarılı bulunan projelere sağlanacak desteğin, program bütçesi olan **4.000.000 TL** sınırına uygulama dönemi içerisinde herhangi bir dönemin sonunda ulaşılması durumunda, başvuruların sona erdiği ajans internet sitesinde (www.oran.org.tr) duyurulur ve yeni başvuru alınmaz.

2.2.4. Daha Fazla Bilgi Almak İçin

Sorularınızı, destek programının referans numarasını (TR72/23/ÜŞTD) açık bir şekilde belirterek, elektronik posta ya da faks ile aşağıdaki adrese veya faks numarasına gönderebilirsiniz.

Telefon Numarası : 0352 352 67 26 (1020'den 1024'e kadar)

Faks Numarası : 0352 352 67 33

E-posta adresi : isdb@oran.org.tr (E-posta konusunu mutlaka belirtiniz.)

Soruların yanıtları, Ajans'a ulaşma tarihinden sonra en geç 10 gün içerisinde Ajans'ın internet sitesinde (www.oran.org.tr) yayınlanacaktır.

Tüm adaylara eşit davranılacak ve bir başvuru sahibine sağlanan bilgi, Sıkça Sorulan Sorular (SSS) aracılığıyla diğer başvuru sahiplerine de sunulacaktır.

Tüm resmi açıklamalar ve talep edilen bilgi Ajans tarafından sağlanacaktır. SSS listesinde ve Başvuru Rehberi'nde yer almayan hiçbir bilgi başvuru sahipleri ve Ajans için bağlayıcı nitelik taşımamaktadır.

3. BAŞVURULARIN DEĞERLENDİRİLMESİ VE SEÇİLMESİ

Başvuru sahipleri tarafından sunulan destek talepleri aşağıda açıklanan aşama ve kriterlere göre incelenecek ve değerlendirilecektir.

Değerlendirme süreci temel olarak ön inceleme ile nihai değerlendirme olmak üzere iki aşamadan oluşmaktadır. Değerlendirme komisyonunun uygun görmesi durumunda bu iki aşama aynı oturumda gerçekleştirilebilir. Belirlenen usullere uygun olarak hazırlanacak ve Ajans'a sunulacak olan her bir başvuru, Genel Sekreter tarafından görevlendirilecek ilgili Ajans uzmanlarından oluşan en az üç kişilik bir değerlendirme komisyonu tarafından değerlendirilir.

a) Ön İnceleme

Bu aşamada destek talebinin, **Teknik Destek Kontrol Listesi'nde** yer alan kriterleri taşıyıp taşımadığı değerlendirme komisyonu tarafından değerlendirilir. Bu listede yer alan kriterlerden herhangi biri karşılanmıyorsa destek talebi bu aşamadan sonra değerlendirilmeyecek ve **reddedilebilecektir**.

UYGUNLUK KONTROL LİSTESİ	EVET	HAYIR
1. Teknik Destek talebi standart formata uygun olarak KAYS üzerinden hazırlanmış ve onaylanmıştır.		
2. Başvuru sahibi uygundur.		
3. Başvuru sahibi KOBİ, hissedarlık yapısı itibariyle programa başvurma kriterlerine uygundur.		
4. Başvuru sahibi dönem ve program bazında belirlenen proje başvuru sayısı kıstaslarına uymaktadır.		
5. Başvuru Sahibinin Kayseri'de kurulduğunu, kayıtlı olduğunu veya faaliyet gösterdiğini kanıtlayan ilgili makam tarafından onaylanmış Resmi Kayıt Belgesi KAYS'ta sunulmuştur.		
6. Programın önceliklerine göre yapılan uygun başvuru sahibi sınıflandırmasını kanıtlayıcı belgeler KAYS'a tam olarak yüklenmiştir.		

İDARİ KONTROL LİSTESİ	EVET	HAYIR
1. Başvuru Taahhütnamesi son başvuru tarih ve saatinden önce, başvurudaki yetkili yönetim organı kararı (EK E1) belgesinde belirtilen yetkili tarafından e-imza ile imzalanmış veya ıslak imzalı hali Ajansa ulaştırılmıştır.		
2. İmalat sanayinde faaliyet gösteren başvuru sahibinin bağlı olduğu sanayi odasından alınmış olan güncel Kapasite Raporu KAYS'ta sunulmuştur.		
3. Başvuru Sahibini temsile, ilzama ve destek talebi ile ilgili belgeleri imzalamaya yetkili kişi(ler)in belirlendiği, ORAN'a destek talebinde bulunulmasına, talebin başarılı olması durumunda uygulanmasına ilişkin kararın alındığı yetkili yönetim organı kararı (EK E1) KAYS'ta sunulmuştur.		
4. Başvuru Sahibini temsil ve ilzama yetkili kişi(ler)in isim(ler)inin ve imzalarının yer aldığı noter tasdikli imza sirküleri veya noter tasdikli imza beyanı KAYS'ta sunulmuştur.		
5. Danışmanlık Hizmet Alım Teknik Şartnamesi (EK E5) KAYS'ta sunulmuştur.		
6. Diğer destekleyici Belgeler KAYS'a yüklenmiştir.		

Sadece ön incelemeyi geçen başvurular değerlendirme işleminin sonraki safhalarına alınacaktır.

b) **Nihai Değerlendirme**

Ön incelemeyi geçen başvurular aşağıda yer alan değerlendirme tablosuna göre değerlendirmeye tabi tutulacaktır:

DEĞERLENDİRME TABLOSU	PUAN
1. Başvuru, tematik teknik destek kapsamında desteklenecek alanlarla ne kadar ilgili?	30
2. Tematik teknik destek başvurusu, diğer uygulanan/uygulanacak programlarla karşılaştırıldığında katma değer yaratacak unsurlar içeriyor mu?	30
3. İhtiyaçlar ve sorunlar ne kadar doğru şekilde tanımlanmış?	20
4. Başvurunun beklenen sonuçlarının, hedef gruplar üzerinde sürdürülebilir bir etkisi var mı? Çarpan etkileri olacak mı?	20
TOPLAM PUAN	100

Teknik Destek başvurularının destek almaya hak kazanabilmesi için **65 (altmış beş)** ve üzerinde puan alanlar başarılı proje başvuruları olarak listelenir. Danışmanlık ve eğitim kategorisinde başarılı olan projeler ayrı olarak listelenir ve program bütçesindeki kategorilere göre ayrılmış bütçelerden harcama yapılır.

3.1. Program Performans Göstergeleri

3.1.1. Programın Genel Performans Göstergeleri

Bu program çerçevesinde uygulanacak projelerle, Orta Anadolu Kalkınma Ajansı'nın "İmalat Sanayinde Kurumsallaşma Ve Katma Değerli Üretim Geliştirilmesi Sonuç Odaklı Programı"nın hedeflerine ulaşılması planlanmaktadır. Sonuç odaklı programın hedefleri ile bağlantılı olarak 2023 Yılı Üreten Şehirler Teknik Destek Programı'nın genel performans göstergeleri şu şekildedir:

Gösterge Tanımı	Birimi	Hedef
Verilmesi Hedeflenen Asgari Danışmanlık Sayısı	Adet	20
Yeşil Dönüşüm çalışmalarına başlamış firma sayısı	Adet	20

3.1.2. Proje Bazlı Performans Göstergeleri

2023 Yılı Üreten Şehirler Tematik Teknik Destek Programı'na yapılan her başvuruda projenin başlangıcında, proje süresince ve proje sonunda ölçülebilir olan performans göstergelerinin KAYS'ta seçilmesi esastır. Başvuru sahibi tarafından seçilecek performans göstergeleri, projenin destek almaya hak kazanması halinde, sözleşme aşamasında Ajans tarafından revize edilebilir.

Burada seçilecek göstergeler dışında projeye dair ek göstergeler olması durumunda bu ek göstergelerin proje belgelerinde belirtilmesi gerekmektedir. Uygulama aşamasında performans göstergelerinin doğrulama kaynakları ile ilgili ilave belge istenecektir. Başvuru sahibinin tüm performans göstergelerini

seçmesi zorunlu olmamakla beraber, projenin hedefine yönelik performans göstergelerinin seçilmesi gerekmektedir.

3.2. Değerlendirme Sonucunun Bildirilmesi

3.2.1. Bildirimin İçeriği

Sözleşme imzalanmadan önce ajans, gerektiğinde başvuru sahibinden ek bilgi ve belge isteyebilir. Başvuru sahipleri, desteklenmesine karar verilen projelerin ajans tarafından ilan edilmesinden itibaren on beş iş günü içinde ek bilgi ve belgeleri elektronik ortama yükler ve istenmesi durumunda matbu olarak teslim edilmesi gereken belgeleri Ajansa teslim eder. Sözleşmeler, gerekli belgelerin temininden sonra başvuru sahiplerine beş iş günü içinde elektronik ortam üzerinden bildirilir ve bildirim takip eden beşinci günün sonunda tebliğ edilmiş sayılır.

3.2.2. Sözleşme İmzalanması ve Uygulama Koşulları

Sözleşme imzalanması için yapılan çağrıyı müteakip **en geç on iş günü içinde sözleşme, e-imza ile imzalanır**. E-imza kullanılamaması durumunda Ajansa başvuru yapılır ve Ajansın planlaması ile sözleşme ıslak imzalanır. Ajansa ıslak imzalama için başvurmayan başvuru sahipleri söz konusu destekten feragat etmiş sayılır. Bunların yerine, öngörülen toplam destek bütçesiyle sınırlı olmak koşuluyla (oluşturulmuşsa) yedek listede yer alan başvuru sahipleri için en yüksek puanlı projeden başlamak üzere yukarıdaki süreç aynı şekilde işletilir.

Ajans, destek almaya hak kazanan projelerde ilave performans göstergeleri tanımlayabilir. Bu ilave göstergeler sözleşme aşamasında yararlanıcıya tebliğ edilir.

Sözleşmenin elektronik ortamda imzalanmaması durumunda başvuru sahibi tarafından hazırlanması gereken belgeler şu şekildedir:

Başvuru Sahibi tarafından bu aşamada hazırlanması gereken belgeler şu şekildedir:

- KAYS'ta doldurulmuş olan **Başvuru Formu** ve tüm eklerinin asılları (ıslak imzalı ve kaşe/mühürlü): Bu belgeler KAYS'a yüklenen belgeler ile aynı olmalıdır.
- **Ajans tarafından istenilen sözleşme belgeleri:** Bu belgeler, Ajans internet sitesinde değerlendirme sonuçları ile birlikte yayınlanmaktadır. Belgelerin indirilerek doldurulması ve ıslak imzalı, mühür/kaşeli hali ile sözleşme imza aşamasında Ajans'a teslimi gerekmektedir. Ayrıca bu belgeler de KAYS'a yüklenir.

Talep edilen desteğin hizmet alımı yoluyla sağlandığı durumlarda, hizmet alımı Ajans'ın tabi olduğu esas ve usuller çerçevesinde Ajans tarafından gerçekleştirilecektir. Yüklenici firma Ajans ile yaptığı hizmet sözleşmesi çerçevesinde, talep edilen hizmet kapsamını Ajans adına başvuru sahibine sağlayacaktır.

Her bir proje uygulaması; şayet hizmet alımı yoluyla gerçekleştirilecekse yüklenici ile sözleşmenin imzalanmasını müteakip **12 (on iki) ay** içerisinde, Ajans uzmanları tarafından gerçekleştirilecekse yararlanıcı ile sözleşme imzalanmasını müteakip **12 (on iki) ay** içerisinde tamamlanır.

Hedeflerin Gerçekleştirilememesi: Yararlanıcının sözleşme koşullarını yerine getirmemesi halinde Ajans, **uzman desteğinin maliyetini ve/veya projenin hizmet alımı yoluyla sağlanmış olması halinde; o zamana kadar hizmet kapsamında ödenen tutarların tamamen ya da kısmen yararlanıcı tarafından geri ödenmesini talep edebilir.** Ayrıca desteklenen faaliyet kapsamında, Ajans tarafından istenen bilgi ve belgelerin zamanında ve eksiksiz verilmemesi, faaliyetlerin uygulama ve yönetim mekânlarına erişimin zorlaştırılması yahut engellenmesi veya projenin sözleşmeye, eklerine ve yürürlükteki mevzuata uygun şekilde yürütülmediğinin tespiti halinde Ajans, projeyi durdurabilir ve/veya sözleşmeyi feshederek buna ilişkin mevzuatta ve sözleşmede belirtilen hukuki yollara başvurabilir.

Sözleşmenin Değiştirilmesi: Yararlanıcıların proje faaliyetlerini, Ajans ile imzaladıkları sözleşme hükümleri doğrultusunda uygulamaları esastır.

Raporlar: Projenin tamamlanmasından **en geç 30 gün** sonrasına kadar yararlanıcı nihai raporunu Ajans'a sunmak zorundadır. Yine projenin tamamlanmasından **en geç 30 gün** sonrasına kadar **yüklenici de Ajans tarafından hizmet alım sözleşmesinde tanımlanan rapor ve uygulama belgelerini** Ajans'a sunmak zorundadır.

Alınan Desteğe Ait Kayıtlar: Yararlanıcı, proje faaliyetlerinin uygulanmasına dair tüm kayıtları şeffaf bir şekilde tutmakla yükümlüdür. Bu kayıtlar, teknik desteğin sözleşmede belirtilen uygulama süresinin bitim tarihinden itibaren **5 yıl** süreyle saklanmalıdır.

Denetim: Gerekliğinde yapılacak denetimler sırasında yararlanıcı, proje uygulama ve yönetim mekânlarına erişimi zorlaştırmamak yahut engellemek ve talep edilen her türlü bilgi ve belgeyi görevli personele zamanında sunmak zorundadır. Sözleşme hükümleri, Ajans tarafından hem kayıtlar üzerinde hem de yerinde yapılabilecek denetimlere olanak tanıyacaktır.

Tanıtım ve Görünürlük: Yararlanıcılar, proje faaliyetlerinde Ajans'ın sağladığı destek ile T.C. Kalkınma Bakanlığı'nın genel koordinasyonunu görünür kılmak ve tanıtmak için, Ajans'ın internet sitesinde (www.oran.org.tr) yayınlanan **Görünürlük Rehberi'ne** uygun olarak gerekli önlemleri alır.